

3. Маханько І. В. Реалізація краєзнавчого принципу в урочній та позакласній роботі з географії. Географія. Кривий Ріг, 2009. с. 37.
4. Міністерство освіти і науки України. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>.
5. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi> (дата звернення: 23.01.2023).
6. Новикова В. І. Географія Черкаської області: підручник для загальноосвітніх шкіл. Київ: Мапа, 2004. 128 с.
7. Погурельська Т. В. Черкаська область. Географічний атлас: Моя мала Батьківщина. Київ: Мапа, 2002. 20 с.
8. Яковлева В. А., Кононюк В. Д. Сучасні методи навчання географії. Особистість, сім'я і суспільство: питання педагогіки та психології. 2020. С.134–136.

Романова Наталія

Методика формування пізнавального інтересу учнів у процесі вивчення географії

Житомирський державний університет імені Івана Франка,
м. Житомир, Україна

romanovaden1986@gmail.com

Науковий керівник – доцент Власенко Р.П.

Сучасна освітня парадигма формується в умовах, коли обсяг необхідних людині знань все більше і більше зростає, тому постає проблема переходу від пасивних до активних технологій навчання, вже недостатньо тільки засвоєння знань на уроках, важливо навчити здобувачів освіти самостійно поповнювати їх. Впровадження у навчально-виховний процес школи інформаційно-комунікаційних технологій, зорієнтованих на компетентнісний підхід через акцент на практичну складову географічного компоненту, забезпечує поступовий перехід освіти на новий, якісний рівень.

Ефективність освітнього процесу визначають різні показники, серед яких найважливішими є активність учнів, їх зацікавленість та пізнавальний інтерес до вивчення предмету. Пізнавальний інтерес на уроці географії виникає тоді, коли учні залучаються до активної участі у пошуку відповідей на поставлені питання і відчують практичну користь від одержаних знань.

Методика викладання географії

Провідні педагоги обґрунтовують різні методи активізації пізнавальної діяльності на уроках географії, а саме: формування пізнавальних потреб (В. Корнєєв) [3], організація проблемного навчання (О. Топузов) [6], розвиток пізнавального інтересу, емоційність навчання, розвиток критичного мислення у навчальному процесі (В. Козир) [2]. Всі вони розглядають активність і діяльнісний підхід як один із основних принципів навчання, запоруку успішного розвитку здобувачів освіти.

Традиційні форми та методи навчання не завжди забезпечують підвищення інтересу учнів до предмету та його глибоке вивчення: багато учнів не вміють працювати з підручником, атласом, картою; не вміють порівнювати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, узагальнювати матеріал, тому провідними в роботі вчителя географії повинні стати інтерактивні форми навчання, які зробили б урок цікавішим, активізували б діяльність всіх учнів, відповідно до рівня їх навчальних досягнень. Інтерактивні методи відкривають нові можливості для ефективної взаємодії учителя й учнів: учитель стає наставником саморозвитку учня, провідником в інформаційному просторі, а учень, в свою чергу, перетворюючись на суб'єкта пізнавальної життєдіяльності, протягом уроку набуває особистісних компетентностей.

Одним із важливих етапів формування пізнавального інтересу є вибір доцільної форми уроку. Нетрадиційні уроки відрізняються від звичних комбінованих і метою, в якій переважає орієнтація на розвиток здібностей, інтересів, нахилів учнів, їх специфічних умінь, на формування предметних компетенцій та вироблення окремих ключових компетентностей, і відсутністю чіткої послідовності елементів уроку, передбаченої загальноприйнятою типологією уроків, і наявністю у структурі уроку інтерактивних форм навчання. Вони допомагають створити позитивну мотивацію навчальної діяльності, стимулюють розумові дії учнів, сприяють формуванню в них стійких пізнавальних інтересів до предмета. Це можуть бути уроки ділової гри, уроки прес-конференції, уроки-мандрівки, уроки-змагання, уроки-консиліуми, уроки-винаходи, уроки-заліки та ін., для яких характерні: максимальна щільність, насиченість різними видами пізнавальної діяльності, запровадження самостійної діяльності учнів, використання проблемного навчання, здійснення міжпредметних зв'язків.

Практичний досвід переконує, що при проблемному викладі матеріалу пізнавальний інтерес учнів на уроках активізується найбільшою мірою. Доцільно на уроках географії використовувати такі методи: постановка проблемних запитань, «Мозковий штурм», використання «Кола думок», «Мікрофон», гра «Впізнай країну за описом», гра «Вірю – не вірю», кубик «Блума», «Хмара слів». Ці

Методика викладання географії

прийоми спонукають учнів виявляти творчу уяву, дають їм можливість вільно висловлювати свої думки, генерувати ідеї.

У час змішаного навчання, коли значна частина уроків проводиться дистанційно, одним з напрямків модернізації сучасної освіти є онлайн ресурси (інтерактивні карти, тестові завдання, створення презентацій). Учні мають можливість самостійно здобувати знання, перевіряти свої досягнення за допомогою практичних робіт різного виду (навчальних, тренувальних, підсумкових) і тестових завдань; створюється ситуація успіху: при невдалому виконанні завдання є можливість повторити його кілька разів, вибираючи індивідуальний темп роботи, частина практичних завдань має ігровий характер, що дозволяє в цікавій формі закріпити знання й уміння. З'являються широкі функціональні можливості роботи з інтерактивними картами: робота із шарами карти (фізичні, тектонічні, кліматичні, карти природних зон), метод зіставлення карт шляхом накладання однієї карти на іншу, дозволяє реалізувати практично - орієнтований напрямок в навчанні, формуючи найважливіші географічні вміння - картографічні.

Важливого значення під час формування пізнавального інтересу набуває краєзнавча робота, яка за своїм змістом є надзвичайно різнобічною, інтегративною, застосовується при вивченні різних шкільних предметів і сприяє активізації інтелектуальних, емоційних, мотиваційних та вольових якостей особистості, крім того вона забезпечує поєднання вивчення основ наук із засвоєнням різних видів діяльності. Краєзнавчий компонент є дієвою формою зв'язку шкільної географії з життям, він дає змогу вчителю пов'язувати в єдине ціле процес навчання і виховання, перетворювати теоретичні знання учнів на конкретні вміння і навички, формувати в учнів широкий спектр світоглядних знань, сприяти соціалізації особистості. Інтерес до пізнання рідного краю проявляється під час роботи краєзнавчого гуртка, на туристсько-краєзнавчих та геологічних змаганнях, під час створення та організації роботи шкільного краєзнавчого музею. Краєзнавчий компонент створює умови для робіт дослідницького характеру, що дуже допомагає розвитку творчої ініціативи й цілеспрямованому використанню енергії здобувачів освіти, мотивує до вивчення географії.

Сучасний урок географії неможливо уявити без використання новітніх технологій. Проблемне навчання, інтерактивне навчання, використання нетрадиційних форм і методів на уроках географії розвиває в учнів пізнавальний інтерес, комунікативні вміння та навички, забезпечує виховну мету, привчає їх працювати в команді. Така система роботи спонукає учнів досконало пізнавати навколишній світ, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки географічних явищ,

формувати екологічну культуру, а в подальшому сприяє вихованню компетентної особистості.

Список використаних джерел

1. Варакута О. М. Методика навчання географії (курс лекцій): Навчальний посібник / Варакута О. М. Тернопіль: Тайп, 2017. 170 с.
2. Козира В.М. Технологія розвитку критичного мислення у навчальному процесі / В.М. Козира. Тернопіль: ТОКІППО. 2017.60 с.
3. Корнеєв В.П. Урок географії. Від класики – до сучасних технологій. Харків: Основа, 2006. 176 с.
4. Лаврук М. М. Методика навчання географії: практична і самостійна робота студентів : навчально-методичний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 136 с.
5. Мотивація навчальної та пізнавальної діяльності учнів на уроках географії у 6-10 класах : методичні рекомендації / навчально-методичний посібник для учителів географії. Жовква. 2013. 95 с.
6. Топузов О.М. Проблемне навчання географії в школі:Теорія і практика: Монограф. / О.М. Топузов. Київ: Фенікс, 2007. 304 с.